

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 30.3.2017

Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp)

- Sote-henkilöstön ja tukipalveluhenkilöstön asema on turvattava kaikissa sote-kokonaisuuteen liittyvissä henkilöstön siirtymissä ilman aikarajoitusta
- Yhtiöittämisvelvoite tulee poistaa ehdotuksesta
- Henkilöstö on otettava aidosti ja aktiivisesti mukaan kaikissa vaiheissa

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK katsoo, että työmarkkinajärjestöt olisi tullut kutsua paikalle valiokunnan kuultavaksi näin merkittävässä työelämää koskevassa asiassa. Pyydettyä kirjallisenä asiantuntijalausuntonaan STTK toteaa seuraavaa:

Liikkeenluovutuksesta ja eläketurvasta

Henkilöstölle on turvatta siirtyminen liikkeenluovutuksena kaikissa tilanteissa, jotka johtuvat tosiasiallisesti nyt kyseessä olevasta uudistuksesta.

Esimerkiksi nyt jo toteutettujen sote-ulkoistamisten osalta tilanne vaikuttaa epäselvältä. Kun järjestämisvastuu siirtyy ulkoistuksen tehneiltä kunnilta maakunnille, osa näistä ulkoistetuista palveluista kuuluu esitetyn valinnanvapauden piiriin, mutta osa ei. Kun henkilöstö on työsuhteessa yksityiseen yritykseen eikä siirry maakunnille, ei tapahdu liikkeenluovutusta. Jos taas kokonaisuus siirtyy maakunnille, se ei nyt esitetyn mukaisesti ole "automaattisesti" lainsäädännöllä turvattu liikkeenluovutus, vaan se tulisi arvioitavaksi työsopimuslain liikkeenluovutusta koskevien säännösten mukaisesti. Vastaava tilanne syntyy myös, kun työntekijät ovat maakunnan kokonaan tai osittain omistaman yhtiön palveluksessa. Maakunta voi tässä tapauksessa järjestellä toimintojaan uudelleen esimerkiksi siten, että se siirtäisi joitain toimintojen osia eri tahoille eikä henkilöstön siirtyminen liikkeenluovutuksena olisi varmaa. Myös edellä mainituissa tilanteissa tulisi noudattaa liikkeenluovutusta ja tämän varmistamiseksi siitä tulisi säätää erikseen lailla.

Siirtymäaika, jonka mukaan yhtiöittämiset on tehtävä viimeistään 31.12.2020, on liian lyhyt. Kaikki siirtymiset, jotka johtuvat uudistuksesta, tulisi katsoa liikkeenluovutuksiksi ilman määräaika. Tai, mikäli tämä ei ole mahdollista, niin aikaa pitäisi jatkaa useamman vuoden ajan.

Edellä mainittu siirtymäajan liiallinen lyhyys koskee myös lisäeläketurvaa. STTK pitää erittäin tärkeänä, että eläkkeitä ei heikennetä uudistuksen yhteydessä. Henkilöstön lisäeläkkeet tulisi muutoksessa turvata joka tilanteessa. STTK katsoo myös, että eri eläkejärjestelmien rahoituksellista kestävyyttä ei tule vaarantaa uudistuksen yhteydessä.

Yhtiöittämisvelvoitteesta

Uudistuksen yhtiöittämisvelvoitteeseen liittyy iso riski negatiivisista vaikutuksista henkilöstön asemaan ja henkilöstön etuihin.

On oletettavaa, että laajamittainen yhtiöittäminen lisää ns. epätyypillisten työsuhteiden määrää. Lisäksi työttömyys saattaa kasvaa merkittävästi, sillä jo tällä hetkellä on valitettavan usein nähtävissä, että yhteistoimintamenettelyt henkilöstön vähentämiseksi alkavat välittömästi uuden, isomman työnantajan aloittaessa.

STTK on myös huolissaan tulevasta ”työehtosopimushoppailusta”. Todennäköistä on, että yhtiömuotoiset työnantajat haluavat valita sellaisia työehtosopimuksia, joilla henkilöstön etuja heikennetään, mikä johtaa myös myöhemmin eläke-etuuksien heikentymiseen.

STTK katsookin, että yhtiöittämisvelvoite tulee poistaa lakiehdotuksesta.

Palkkaharmonisaatiosta

Siirtyvän henkilöstön palkkojen yhteensovittamisesta eli palkkaharmonisaatiosta ei ole tarpeellista säätää erikseen mitään tässä yhteydessä. Nykyinen, voimassa oleva lainsäädäntö riittää takaamaan tasapuolisen kohtelun.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja yhteistoiminnasta

Suurin osa uudistuksen kohteena olevasta henkilöstöstä on naisia. Näin ollen uudistuksen negatiiviset seuraukset lisäävät entisestään naisten ja miesten välistä epätasa-arvoa suomalaisessa työelämässä.

Kaikissa maakuntauudistuksen johto-, ohjaus- ja valmisteluryhmien kokoonpanoissa on noudatettava tasa-arvolain 4 a §:ssä säädettyä velvoitetta, jonka mukaan julkisen hallinnon ja julkista valtaa käyttävien toimielinten kokoonpanoissa tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia.

Maakunnat tulee velvoittaa myös ottamaan henkilöstö aidosti ja aktiivisesti mukaan maakuntauudistuksen kaikkiin valmisteluprosesseihin. Yhteistoimintamenettely ja työsuojelun yhteistoiminta on turvattava.

Valtiolta siirtyvien tilanteesta

Tässä esityksessä ei ole mukana valtiolta siirtyvää henkilöstöä koskevia säännöksiä. Myös heidän osaltaan on noudatettava samoja periaatteita kuin mitä kunnista siirtyviin noudatetaan, muun muassa koskien liikkeenluovutuksena siirtymistä ja lisäeläketurvaa.

Yhteistoimintalain voimaannpanoa koskeva kirjaus on puutteellinen, koska siitä puuttuu valtiolta siirtyvien edustus väliaikaisen hallinnon aikana sekä sen määräytyminen.

Muuta huomioitavaa

Esitykseen on kirjattu, että pelastustoimen irtaimisto siirtyy kunnilta maakunnille vuonna 2019 korvauksetta. Tähän liittyy huoli siirtymävaiheen hankintojen ja varustetarpeiden osalta. Huolena on kuntien pelastustoimen irtaimistohankintojen mahdollinen jäädyttäminen siirtymävaiheen aikana. Mikäli maakuntiin siirto syystä tai toisesta aikataulullisesti viivästyy, asiaan liittyvä huoli kasvaa. On erittäin tärkeää, että työturvallisuuteen liittyvistä ja henkilökohtaisista suojavarusteista ei missään tilanteessa tingitä.

Esityksen kirjaukset pelastustoimen vakituisen henkilöstön kokonaismääristä vaihtelevat. Hallituksen esityksessä todetaan:

"Pelastuslaitosten ilmoitusten perusteella niillä oli vuonna 2015 yhteensä 6 640 päätoimista henkilöä, joista hallinto- ja tukipalveluissa 359 henkilöä, turvallisuuspalveluissa 305 henkilöä, pelastustoiminnassa 4476 henkilöä ja yksinomaan ensihoitotehtävissä 1500 henkilöä. Sivutoimista henkilöstöä pelastuslaitoksilla oli vuonna 2015 yhteensä noin 4300 henkilöä." Toisaalla samassa esityksessä kuitenkin todetaan: *"Kunnallisessa pelastustoimessa työskenteli vuonna 2015 yhteensä 6000 henkilöä."* Kyse on pelastustoimen osalta historiallisesta liikkeenluovutusoperaatiosta ja on huolestuttavaa, että sen perusteena olevat faktat eivät ole tarkkoja ja selkeitä.

Lopuksi STTK haluaa kiinnittää huomiota hiljattain esiin nousseeseen seikkaan liittyen maatalouslomittajiin. STTK on huolissaan siitä, että maatalouslomitusta ja sen henkilöstö ei siirtyisikään maakuntiin, vaan että ne yhtiöitettäisiin. Maatalousyrittäjille suunnattu lomituspalvelu on osa Suomen sosiaaliturvaa ja se täytyy ehdottomasti säilyttää sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa. Mikäli maatalouslomitusta ei siirry maakuntiin, uhkana on muun muassa henkilöstön työsuhteiden ehtojen heikkeneminen ja lomitustoiminnan järjestämiseksi tarkoitettujen varojen vähentäminen, mikä vaarantaa koko lomitustoiminnan olemassaolon.

Lisätietoja: Lakimies Anja Lahermaa, anja.lahermaa@sttk.fi, 040-8286845